

Rätten att bedömas efter sak, inte efter vem du är

Berättelse

Tänk dig att du söker ett jobb och har precis rätt utbildning för det. Ändå får du nej – inte för att du saknar något, utan för att arbetsgivaren inte vill anställa en person med ditt namn eller din bakgrund. I Sverige är det förbjudet. Skyddet finns i diskrimineringslagen, som började gälla den 1 januari 2009.

Diskriminering betyder kort att en person blir sämre behandlad än andra utan en saklig anledning. Lagen pekar ut sju grunder som man aldrig får behandla någon sämre på grund av: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Tanken är att ingen ska missgynnas för något av detta.

Lagen gäller inte bara på en enda plats utan inom flera viktiga delar av livet. Den gäller i arbetslivet, där en chef inte får välja bort en person på grund av till exempel ålder eller religion. Den gäller i skolan och i annan utbildning, där elever och studenter ska behandlas lika. Och den gäller när man köper varor och tjänster, alltså i butiker, på restauranger och hos olika företag. På så sätt följer skyddet med en person genom vardagen.

För att lagen ska betyda något i praktiken finns en särskild myndighet:

Diskrimineringsombudsmannen, ofta kallad DO. DO arbetar för att lagen följs och kan ge råd och stöd till den som känner sig diskriminerad. Myndigheten sprider också kunskap om lagen och kan föra vissa ärenden vidare.

Diskrimineringslagen är ganska ung, men den bygger på äldre lagar. Tidigare fanns det flera olika diskrimineringslagar och fyra olika ombudsmän, var och en med sitt eget område. År 2009 samlades de i en enda lag och en enda myndighet. Syftet var att göra skyddet tydligare och starkare. I dag är diskrimineringslagen ett av de viktigaste verktygen för tanken att alla människor ska behandlas lika och ha samma möjligheter.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
saklig anledning	en rimlig orsak som verkligen har med saken att göra
missgynna	behandla någon sämre så att personen får en nackdel
grund	här: en orsak eller ett skäl till något
könsöverskridande identitet eller uttryck	när en persons könsidentitet eller sätt att uttrycka kön skiljer sig från det vanliga
etnisk tillhörighet	vilken folkgrupp eller vilket ursprung en person har
trosuppfattning	det en person tror på i livs- och trosfrågor

ORD	FÖRKLARING
varor och tjänster	saker man köper och hjälp man betalar för
myndighet	en del av staten som har ett bestämt uppdrag
ombudsman	en person eller myndighet som tar till vara andras rättigheter
verktyg	här: ett medel eller sätt att nå ett mål

Läsförståelsefrågor

1. Vad är ett exempel ur texten på diskriminering?
 1. En arbetsgivare väljer den som har bäst utbildning för jobbet.
 2. En arbetsgivare säger nej till någon på grund av personens namn eller bakgrund.
 3. En person byter jobb för att få högre lön.
2. Vad menas med diskriminering enligt texten?
 1. Att alla får exakt samma lön.
 2. Att en person behandlas sämre än andra utan en rimlig orsak.
 3. Att man söker många jobb samtidigt.
3. Inom vilka delar av livet gäller lagen enligt texten?
 1. Bara på arbetsplatsen.
 2. På arbetsplatser, i utbildning och vid köp av saker och tjänster.
 3. Bara i skolan.
4. Vad hände med diskrimineringsskyddet år 2009?
 1. Flera lagar och fyra ombudsmän fördes samman till en lag och en myndighet.
 2. Sverige förbjöd diskriminering för allra första gången.
 3. Diskrimineringslagen togs bort.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Lagen räknar upp sju diskrimineringsgrunder.
 2. DO kan ge stöd till den som känner sig diskriminerad.
 3. Diskrimineringslagen gäller i alla länder i Europa.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Före 2009 fanns det bara en enda ombudsman för alla områden.
 2. Diskrimineringslagen började gälla 2009.
 3. Lagen säger exakt hur mycket en arbetsgivare måste betala i lön.
7. Förklara med egna ord varför man kan säga att skyddet "följer med en person genom vardagen".
8. Varför ville man samla allt i en enda lag och en enda myndighet 2009? Svara med stöd i texten.
9. Vad kan DO göra för en person som känner sig diskriminerad?
10. Texten inleder med ett exempel om någon som inte får ett jobb trots rätt utbildning. Varför tror du att texten börjar just så? Motivera.

Facit

1. En arbetsgivare säger nej till någon på grund av personens namn eller bakgrund.
1. Att en person behandlas sämre än andra utan en rimlig orsak.
1. På arbetsplatser, i utbildning och vid köp av saker och tjänster.
1. Flera lagar och fyra ombudsmän fördes samman till en lag och en myndighet.
1. ja b) ja c) det står inte i texten (texten säger inget om andra länder)
1. nej (det fanns fyra ombudsmän före 2009) b) ja c) det står inte i texten (texten säger inget om lönenivåer)
- Exempel på svar: Lagen gäller inte bara på ett ställe, utan på jobbet, i skolan och i butiker. Därför är man skyddad i många olika situationer under en vanlig dag.
- Exempel på svar: Man ville göra skyddet tydligare och starkare. Med en enda lag och en enda myndighet blir det lättare att veta vad som gäller och vart man ska vända sig.
- Exempel på svar: DO kan ge råd och stöd, sprida kunskap om lagen och i vissa fall föra ärendet vidare.
- Exempel på svar: Exemplet gör lagen konkret och lätt att förstå. Läsaren känner igen situationen och ser direkt varför ett sådant skydd behövs. (Godkänn varje svar som motiveras.)

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för arbete med rättigheter, arbetsliv och samhälle. Tema: lika behandling och skydd mot diskriminering, med koppling till värdet jämställdhet. Fråga 10 är en inferensfråga om varför texten använder ett vardagsexempel. Lyft gärna skillnaden mellan att bli bedömd "efter sak" och att bli bortvald av en grund som inte hör till saken. Håll diskussionen vid lagens innehåll och undvik tvärsäkra omdömen om samhället.

Diskussionsfrågor

- Texten börjar med ett exempel om en arbetssökande. Varför tror du att just arbetslivet ofta nämns när man talar om diskriminering?
- Lagen skyddar mot att bli sämre behandlad på sju olika grunder. Varför kan det vara svårt att bevisa att man har blivit diskriminerad?
- Vad är fördelen med att ha en särskild myndighet som DO i stället för att bara ha en lag på papper?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv en situation där det är extra viktigt att alla behandlas lika. Förklara varför, och vad som skulle kunna gå fel utan ett skydd som diskrimineringslagen.

Källor och faktagranskning

- Sveriges riksdag – Diskrimineringslag (2008:567): https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567/
- Diskrimineringsombudsmannen (DO) – Diskrimineringslagen: <https://www.do.se/lag-och-ratt/diskrimineringslagen/>
- Diskrimineringsombudsmannen (DO) – Lagen om diskrimineringsombudsmannen: <https://www.do.se/diskriminering/lagar-om-diskriminering/lagen-om-diskrimineringsombudsmannen>
- Jämställdhetsmyndigheten – Viktiga årtal: <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/fakta-om-jamstalldhet/viktiga-artal/>

Faktagranskad mot riksdagen.se, DO och Jämställdhetsmyndigheten i juni 2026. Nyckelfakta: Diskrimineringslagen (2008:567) trädde i kraft den 1 januari 2009. Lagen skyddar mot diskriminering på sju grunder: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder (av dessa var könsöverskridande identitet/uttryck och ålder nya 2009). Lagen gäller inom flera samhällsområden, bland annat arbetslivet, utbildning, varor och tjänster, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som övervakar att lagen följs och ger råd och stöd till den som blivit diskriminerad. När lagen infördes 2009 ersatte den flera tidigare diskrimineringslagar (sju äldre lagar) och fyra tidigare ombudsmän (JämO, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och HomO) slogs samman till en enda myndighet, DO. Texterna håller en neutral framställning: de beskriver lagens innehåll och inte värdeomdömen om samhället, och undviker generaliserande påståenden om "svenskar".

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.